

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 71 (8781)
МАРТЫН
24
СРЕДА
1954 он

Сая 20 мүнгөө.

ЛСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведай, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Орон дотор орооно тарья үйлэбэрлгыг саашадань ехэ болгохо тухай, шэнэ ба боро газарнуудыг ашаглаха тухай*)

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элидхэлэй үргэлжэлэл

Үйлэбэрлгүүдэй, техникско культурануудай үйлэбэрлгыг ехэдхэхэ тухай, сад тарилга ба виноград тарилга хүгжөөхэ тухай

Гаргалжа, овошь ба бакчева культурануудай үйлэбэрлгэ бүгдэ дээрэ манай городуудад ябадалыг нэгэ жэлэй туршада туйлажа шадба. Энээнэй тулада эдээнине тариха ур- шадда эгээ гаатай зохид районнуудта эдэ культу- рныг хэрэгтэй хэмжээгээр тариха хэрэгтэй. Би- рүүлжэе, Украинны урда, Хойто Кавказай ту- рда, мүн Дунда Азини районнууд тушаа хэлэ- тэ. Худалдаа наймаанай организацинууд Москва, Ленинград ба бусад городуудта зориулан ар- тисон дьни худалдан абалга эмхидхэхэ, тинхэдэ эхэртэн хүдэлмэрлэгшэд тубхын түрүүндэ хим- шидэй унан транспорт ашаглан, тэдээнине сэг- тэ шэрэлтэ хангаха ёһотой.

Урда, үрэ жэмэсүүд, виноградиинууд тухай. Бүгдэ бүрийдхэй ёһоор, манайда үрэ жэмэстэ та- рилгауд 2,2 миллион га дээрэ таригданхай, тэ- сөөһоо 700 мянга шахуу гань колхозуудта, 230 мянган гүрэнэй ажахынуудта, 1 миллион 250 мянган колхозниинууд, хүдэлмэрлэгшэд болон ал- тисалта хабаадана. Энээнэй тон бага байха- ны мэдээжэ.

Урда халдаа фруктнуудай талаар улам урагжа- н эрильте түргэнөөр хангаха хэмжээнүүдыг эхэ ёһотойдби. Шэнэ садууд иматга долоодохи— шадан жэлдэ үрэ жэмэс үгжэ эхилдэг гэжэ та- лаа абаха шухала. Энэ халдаа шэнэ садууд бо- логондоо тарилгыг удааруулжа боло- логон удхатай.

Японика, малина, крыжовник, үхэр нюдэн болон жэмэсүүдэй тарилгыг талмай, илангаяа про- мышленна центриүүд болон томо городуудыг той- рон, эрид үргэдхэхэ шухала, энэ халдаа эдэ хо- нидэ продуктуудуудар хүн зонине хангалгыг хэмжэй туршада эхэдхэхэ арга олгохо байна.

Манай орон дотор үрэ жэмэсэй ба виноград тар- илгыг промышленна товарна районнууд бии болон Закавказье, Дунда Ази, Молдави, Украина, Кавказай, Крымэй ба центрально-хара хурь- областьнуудай районнуудта эдэ халбаринуудыг өмгөж саашадаа үргэн далайсайтай болгодохо ёһотой.

Урда суглуулбарине дээшлүүлхыл тула- ны жэмэстэ тарилгынуудыг ба виноградиинуу- тарилгада эхэ талмайнуудыг нэмжэ үгжэхэ хэр- гэй. Шэнэ садууд болон виноградиинуудыг тар- илгыг шэнээн байхадань хэрэглэхын тулада үрэ жэмэс болон виноград, орой эдээшлэдэ яблока болон грушануудай сортнуудыг, виногради- тарилгыг саашадаа столонь сортнуудыг үйлэбэрл- гүүдэдхэдгэ гол анхарал хандуулагдаха ёһотой. Эхэ үргэдхэхэ хэрэглэхын тулада виноград тариха тарилгыг үргэдхэхэ шухала.

Хүдөө ажахын халбаринуудыг түсбэлгын зарим асуудалнууд

1954 сентябрьска Пленум дээрэ түсбэлгын асуудалнуудта дутагдалнууд ба алдуунууд тухай үгжээн байгаа. Тэдэнэр тон удаанаар зайлуу- лана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө айгаа түсбэлгын ёһоор хүдөө ажа- лын культурануудыг хубаарилан тарилга тарилгыг ба газарай хурьһынэй-сагай улар- ирхэ байдалтай, тэрэшлэн хүдөө ажахын ал- тисбаринуудыг эрихлэхэ талаар нотаг нотагай үг дүршэлтэй тааралдангүй.

Хүдөө энэ асуудалар өөһэдынгөө банамжа- ны энэ Пленум дээрэ хэлэхэ ёһотойдби. Зүб- лэнэ халбаринууд тулада зарим банамжануудта үгжээн хүдээлжэ.

Манай түсбэлгын хэрэ даншыг централизован- болонхой гэсэн асуудалыг нотагай хүдэлмэри- нэд тон зүбөөр табилна. Иймэ байдал бии ёһо- орта болонжоннуудыг хэрэглэхэдэ наал хэнэ, халбаринуудай творческо үсхээлэе наатуулна, үр- нэ дээшлүүлэхэдэ тэдээнэй урма хэһээлэе буу- рна. Эдэ аялгалтануудта анхарал хандуул- гал гэжэ бананба.

Орооно культурануудай ургасыг улам ехэ бол- гохотой колхозниинуудай үсхээлэ хэһээлэе дээ- шлүүлхын тулада, орооно тоо бүри культуранууд- тарилгыг түсбэлгын түдөө колхозуудай ха- салгыг ехэ болгохын тулада, түсбэлгын хэрэгтэ- йтэ колхозниинуудыг хабаадуулхын тулада пар- тей Центральна Комитет ба правительствэ бүри олоо гаргалан өөршынөө тогтоол дотор тэрээн- урда тээ байһан гуримыг болуулаашыныг на- рааб. Тэрэ гуримай ёһоор орооното культура дээрэ тус тусань түсбүүд колхозуудта заабал- тарилгыг байһан юм. Энэ тогтоолоор байгуула- гдан гуримай ёһоор колхозуудта нимэ эрхэ үгтэ- й байна: газарай хурьһынэй-сагай уларилай ба халбаринуудыг хараадаа абалсан, орооното культурануудай тарилгыг түсбэе өөһэдынгөө мэр- гээр хубаажэ хэмэ, зүбөөр лэ тус бүри культура- дээрэ гүрэндэ тариа тушааха уялганууд эрхэ лэ дүргэдхэн байха ёһотой.

Түсбэлгын энэ гуримыг Госплан ба хүдөө ажахын министрствонүүд үргэнөөр тодор- лон зохиохо, хүдөө ажахын үйлэбэрлгын бүхы халбаринуудыг түсбэлгэхэдэ хэрэглэхэ бээ гэжэ мэрэгжэн байгаа. Харин бодото дээрэ тад орооно болоно байна. Түрүүшыхилдэ орходоо ни- мэ халбаринуудын гурим Госпланай ба Хүдөө ажахын министрствонүүдэй хүдэлмэрини практиккада сэг- тэглэггүй ба бодото дээрэ бэлдүүлэгдэдэггүй юм.

Хүдөө ажахын хүгжөөлгыг түсбэлгын ёһоор хүдэл- мэрлэгшэдэй заримын маргын 23-най домергэ.

Ниятын сад тарилгыг хүгжөөхэтээ хамта колхо- зууд болбол буса шадарай сад тарилга хүгжөөлгэ- дэнэ колхозниинуудта туһаламжа үзүүлэхэ ёһотой. Цитрусова культуранууд тухай. Цитрусова куль- туранууд — лимон, мандарин, апельсин тушаа хүн зон ехэ эрильтэ хэнэ. Эдэ культурануудыг үйлэбэр- лгэ Грузида, Краснодарска хизаарта ба бусад зарим областьнуудта үргэдхэхэдэ ёһотой. Мандарин ба лимон хээрэ тарилга Грузида, мүн колхозуудай лимонине искусственна дулаасуула- ггүйгөөр ургуулдаг. Таджикиска ба Узбекска ССР- нүүдтэ цитрусова культурануудыг үйлэбэрлгын траншейнэ арга хэрэглэдэг районнуудта мандарин ба лимоний талмайнуудыг үргэдхэхэ хэрэгтэй. Завооду- дай халдаа дулаанине лимонариинуудта лимон тариха ургуулгада улам ехээр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын продуктуудыг буйлуулгада ба консервэ болгодоно онсо анхарал хандуулжа хэрэгт- тай. Зундаа, фруктнуудай эдээшлэжэ байхадэ хэдэ хэдэн районнуудта тэдээнине багтааха газарын үгы болодог. Ондоо үедэнэ фруктнууд, жэмэсүүд, ово- шчыг ехээр дуталлана, юуб гэхэдэ, эдээнине удаан хадагалха услови байгуулагдаагүй байна.

Фруктнууд ба овошь буйлуулдаг предприятинууд- дай барилгыг томо городууд болон промышленна центриүүдтэ холо оршодог, промышленна сад тарилгыг ба огород тарилгыг районнуудта үргэдхэхэ хэрэгтэй. Фруктнууд болон овошь буйлуулдаг пред- приятинуудай эхэнхилдэ овошчин шэнэ байхадэ хэр- гэлдэг томо городууд болон промышленна центри- нүүдтэ ойро барилдаг ушарнуудай манайда үсөөн бэшэ байһаниныг гэмшэлтэй.

Хүн зонине овошь, фруктнууд болон жэмэсүүдээр шэнэ байхадэ ба консервэ болгодоно хойнонь бүхэлэй жэл соо таһалгаряггүй хангалга эмхидхэхэ талаар Госплан ба тус тус министрствонүүд эхэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой.

Сай тариха ургуулгада хандуулагдааг анхара- лыг худалдажа болохогүй. Грузин, Азербайджанай, Краснодарска хизаарай колхозууд, совхозууд, мэр- гэжэлтэд болон эрдэмтэд эхээн амжалтануудыг туйлаа. Нүүдэй жэлэй туршада эсэгэ ороной сайн эрхим сортнууд бии болгодог. Гэбшье, эсэгэ оро- ной сай үйлэбэрлэгөөр туйлагалан хэмжээ халдаа үргэн хэрэглэлэй энэ продуктын талаар хүн зоний эрильте үсөөл хүсэд хангангүй.

Сайн плантануудай тарилгын талмайе 85 мян- ган га хүртээр үргэдхэхэ, тинхэдэ Азербайджанда, Краснодарска хизаарта ба Грузини районнуудта сайн ургасыг дээшлүүлэхэ гэжэ хараалагдана.

Илангаяа сайн набшаа буйлуулгыг найжаруул- жа, сайн шанарыг найжаруулгада эхээн анхарал хандуулжа хэрэгтэй.

Бэрлхэ хэрэгыг гүрэнэй гарта урид мэтэшлэн байлха зуураа, мүн нотагуудтай эдэбхи үсхээ- лыг гаргуулжа шадхаар түсбэлгын тиним гурим байгуулха ёһотой бэмдн.

Эдүүрнин газарай 100 гектар бүхэндэ продукци эгээл ехээр абалгада хүдөө ажахын үйлэбэрлгын зүбөөр түсбэлгэ туһалха зэргэтэй. Хойшодоо энэ принципэй манай түсбүүд дотор баримталга- хын тухайда бодожэ үзэхэ хэрэгтэй. Тинхэдэ энээнине зүнднэ табиха болохогүй. Гүрэн халдаа хүдөө ажахын продукцине тушааха даалбарыг тогтоожэ, гол шухала показателнуудуудар абалга- ниудай, хизаарнуудай ба республикануудай үйлэбэр- лэнин түсбэлгэ ёһотой.

Али нэгэн культурануудай, жэшээлхэдэ, сахарна свёклын, хлопчатнигай, улһанай, виноградай тарилгын талмайг үргэдхэхэ шухала болоод байгаа Чаянь, правительство халдаа эдэ культурануудыг тариха ургуулха даалбаринуудыг тогтоохэ зэргэ- тай. Иймэ ушарнуудта шинжлэбэрн гаргагдажэ районнуудта, машинно-тракторна станцинуудта, колхозуудта хүргэдхэхэ байна.

Госплан, хүдөө ажахын министрствонүүд эдэ асуудалнуудыг нарин һайнаар бодожэ үзөөд, зохи- хо дурадхалнуудыг оруулжа ёһотой.

Мүн малажалай халбаринуудыг хубаарилан хүгжөөхэ хэрэгыг түсбэлгэхэдэ дутагдалнуудыг зааха шухала. Эндэ алдуунууд мүн лэ үсөөн бэшэ. Иймэ жэшээнүүдыг харуулдаг: һайн сабиалантай, силоснэ культуранууд, хар- глабха ба корнеплодуудыг тариха ургуулхын тула- да таарамжатай эрхэ байдалтай, тиним тула һү үгэдэг малажалыг түргөөр хүгжөөхын тулада таарамжатай эрхэ байдалтай хара хурьһэтэ зонин хэдэ хэдэн областнуудай колхозуудта үнээдэй тоо толгой удаанаар олошорно, дайнай урдахы хэмжээн- лэ үшөө хүрөөгүй.

Гэхэтэй хамта, таарамжатай эрхэ байдалтай үгы энэ газарта хони үсхэхэ гэжэ түсбэлгэдэг байгаа. Архангельска ба Вологодско областнуудай колхо- зуудта үнээдэй тоо 1954 оной январини 1-нэй мэдээ- гээр 1940 онойхило орходоо 87—83 процентий боло- но, зүбөөр хонидой тоо дайнай урда тээхи хэмжээн- хээ 25—10 процентээр дээшлэжэ гараба, Владимир- ровска областниин колхозуудта хонидой тоо аяр 86 процентээр олон болодо.

Нүүдэй малажалай шухалын шухала район болохо бүхы хара хурьһэтэ бэшэ полосада эбэртэ бодо малай тоо толгой дайнай урда тээхи хэмжээн- хээ оройдоо 5 процентээр олон болоод байхадэ, харин хонидой тоо 55 процентээр олон болоно бай- на. Тингээд, энэ зонин олон районнуудай байдал ашаг шэмэ ехээр үгэдэг хони үсхэбэрлэгдэ таарамжа багатай юм. Хара хурьһэтэ бэшэ зонин кол-

Орооно тарьянай ажахыг хүсэтэ ехээр хүгжөөн дэб- жээхын түлөө, хүдөө ажахын бүхы культурануудай үндэр ургасын түлөө, малай тоо толгойг саашадань олошоруулхын ба малажалай ашаг шэмые дээшлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхын хүдөөгэй бүхы коммунистууд ба комсомолцуудыг, бүхы колхозниинуудыг, МТС-үүд ба совхозуудай хүдэлмэрлэгшэдые КПСС-эй ЦК-гэй Пленум урйална.

Хозууд ороной бүхы колхозуудай нооно тушааха түсбэлгэ оройдоо 3 процент нооныг 1953 ондо гүрэндэ тушаалан байна. Тинимээнэ эдэ районнуудта хони үсхэбэрлгыг заабол түсбэлгэнэй хэрэгтэй. Колхозууд ба колхозниинууд илангаяа арһаарн дэг- гэл оёхо хониды нотагайнгаа эрхэ байдал дээрэнэ, өөһэдынгөө үзэмжөөр үсхэхэ ёһотой ба үсхэхэ ша- даха байна.

Украинны, Краснодарска хизаарай, Астраханск ба Сталинградска областнуудай хэдэ хэдэн райо- нуудта нарин нооһотой хони үсхэхэдэ ашаг ехэ үгжэ байна, тинимээнэ тэдэ районнуудта каракульска хони- дой тоо ехээр олошоруулха гэжэ түсбэлгэтэг ушар үндэхэ багатай байха юм.

1953 оной октябриин 1-нэй мэдээгээр абажа ха- рабал, Советскэ Союзда бүхы категориин ажахы- нуудта хони ямаадай тоо дайнай урда тээхи сагай- хитай асуулбал, 91,6 миллионноо 135,9 миллион хү- рэтээрөө олошоро. Нёдондо жэлдэ манайда оройдоо 230 мянгаа үлүүтэйхэн тонно нооһо, тэрэ тоодо нарин нооһо—оройдоо 32 мянган тонно абтаһан бай- гаа.

Нооһон бүд арад зондо худалдалгыг ойрын жэл- нүүдтэ 2—2,5 дахин ехэ болгохын тулада орон дотор нооһо үйлэбэрлгыг 1958 ондо, тухайхалда, 450 мян- ган тонно хүртээр, тэрэ тоодо нарин нооһо—150 мян- ган тонно хүртээр ехэ болгодохо ёһотой.

Хойто Кавказай, тэрэшлэн урда Украинны, До- ло ба Дунда Поволжьеын колхозууд ба совхозууд нарин ба нарибтар нооһо үйлэбэрлгэхэ гол шухала зоно, мүн нарин нооһотой хони үсхэбэрлгын пле- менной базан болоно. 1952 ондо бүхы орон соо аб- таһан нарин нооһоний 66 процентий Хойто Кавказай районнуудта хүртэнэ. Гэбшье, нооһо үйлэбэрлгыг улам ехэ болгохо арга боломжонууд эншын үсхэ- дөөр хэрэглэгдэнгүй.

Бэлшээрн тааруулагдаагүй дээрэнэ эдэ райо- нуудта нарин нооһотой хониды олошоруулха ба нооһо ехээр хайшалха хэрэг нилээд наатуулангана. Бэлшээрин ехээн газар уйнаагадлаагүй дээрэнэ олон колхозууд хээн арбаат километр газарһаа үнэ шэрэжэ хонидо уһалха баатай болоно. Ойрын жэл- нүүдтэ бэлшээрин газарнуудыг унажуулхын талаар ехэ хүдэлмэри хэхэ, Хойто Кавказда, Украинны урда талада, Поволжьедо 2—3 мянган худал ба газар уһалха һубагуудыг малтаха хэрэгтэй.

«Хара газарнууд» ба Кизлярска бэлшээрнүүд нарин нооһотой хони үсхэбэрлгэхэдэ үлэмжэ зохистой. Юуб гэбал, эдэ бэлшээрнүүд дээрэ үбэлэй сагта хони алуудлах нооһонини килограмм ба үшөөшье үлүүгээр ехэ болодог байна. Гэбшье, эдэ бэлшээр- ринүүд ашаггүйгөөр хэрэглэгдэнэ.

«Хара газарнууд» ба тэрээнэй оршон тойронки Астраханска областниин районнуудай территория дээрэ Совхозуудай министрствын каракул үсхээгэ—13, маханай—7 совхозууд байдаг юм. Эдэ совхозууд мал алуудалагдаагүй хахал миллион шахуу гектар бэлшээрин газартай юм. Каракульска хониды Астраханска областһоо Казахстан руу абаашаад, тини каракульска хониды үсхээгэ ба мыханай совхозууд- дай территориян нарин нооһотой хониды үсхэхын тула хэрэглэбэл таарамжатай байха юм. Энэ халда нарин нооһотой хонидой бэлшээрин талмайе 3 мил- лион гектар хүртээр ехэ болгохо байгаа.

Поволжьеын ба Украинны районнуудай хамта Хойто Кавказай зонодо 4—5 жэлэй турша соо хони- дой тоо толгойе 32 миллионноо 51 миллион хүртээр олон болгожо; нооһо, илангаяа нарин ба нарибтар нооһо—68 мянган тонноноо 160 мянган тонно хүртээр 1958 ондо ехэ болгожо болохо гэжэ, энэ асууда- лыг шэнжэлэн үзэхэдэ нотагай организацинуудай ба Союзай хүдөө ажахын министрствын хүдэлмэ- рилэгшэд тодорхойлоно байна.

Алтайска, Красноярска хизаарнуудай, Омско ба Читинскэ областнуудай, Бурят-Монголой АССР-эй ба Сибирин бусад районнуудай намжаа үргэн газар тэлхэй нарин ба нарибтар нооһо үйлэбэрлгэхэ хоёр- дохи база эншэн байгуулха арга олгоно. Нарин ноо- хотой хонидо дунда жэшээгээр 4—4,5 килограмм, нарибтар нооһотой хонидоо 3—3,5 килограмм нооһо хайшалжа болохо байһынэ Сибирин олохон түрүү колхозуудай жэшээнүүд дээрэнэ тоодор харагдана.

Хонин ажалыг хүгжөөхын тулада Казахстанда ба Дунда Азини республикануудта угаа ехэ арга бо- ломжонүүд бии юм. 1958 оной октябрь хүртээр хони- дой тоо толгой хамтадаа 2 дахин шахуу олошоруу- лагдажа, мүнөөнэй 37 миллионной оройдоо 60 миллион хүртэдэжэ болохо гэжэ тоологдоо.

Каракульска ба һүүл эхэтэй хониды олошоруула- ха, арһанай нооны бүри буржагар болгохо усло- вниүүд Узбекска, Туркменскэ, Таджикиска ССР- нүүдтэ, Казахска ССР-эй урда районнуудта бии юм. Дунда Азин ба Казахстанай районнуудта хониды олошоруулха зорилгыг амжалтатгайгаар шиндэхын тулада бэлшээрн унажуулха хүдэлмэринэ ехээр хэхэ хэрэгтэй. Эдэ районнуудта 120 гаран миллион га бэл- шээрин газар бии аад лэ, уһагүй дээрэнэ мүнөө үедэ хэрэглэгдэнгүй шахуу. Ойрын 2—3 жэл соо Казахстан ба Дунда Азини районнуудта адагын 40 миллион га бэлшээрн унажуулагдаха ба ашаг- лагдаха зэргэтэй.

Байгалин гэнтын аюулай тохөөлдөөл, хонидыг тэжээхэ страховой запасуудыг байгуулгада анха- ралаа тон ехээр хандуулха шухала. Холын бэлшээр- нүүдтэ салан ехээр орожо, мала алууджа эдэ- лүүдхын аргагүй болодог тула хэдэн зуун мянга, миллион толгой мал зарим жэлнүүдтэ хосорлогын мэдээжэ. Жэшээлхэдэ, 1951 оной январь—мартда гансахан Казахстанай колхозуудта миллион хахал- наа үлүү хони, Узбекска ССР-эй колхозуудта 350 мянган хони үхэнэ байна.

Колхозуудта туһаламжа үзүүлгэтэй, байгалин

гэнтын аюулай хойшологонуудыг усалдалгатай хал- боотой гаргашануудыг доодо хэмжээгээрн тоо гэжэ үзэхэдэ 1951 ондо 600 гаран миллион түхэрэг боло- лон байна. Хонин бүридэ, адагын нэгэ-хоёр цент- нер хэмжээтэйгээр үбэлжэлтын газарта эртэнһэ абаашагдан тэжээлэй страховой запасууд байбал, сагай уларил муурай жалнуудтэ малыг гарзалангүй- гөөр ондо оруулха найдбаритай арга болоно.

Гэбшье, үнгрэн сагай энэ аяруу байдаг зарим республиканууд ба областнуудай хүтэлбэрлэгшэ- дыг юушлэше һургагүй. Ставропольско хизаарай колхозуудта гурбан жэлэй саада тээ үбэлэйнэ бэл- шээрн дээрэ нарин нооһотой 300 мянга шахуу хони хосорһон байгаа. Тингээд мүнөөшье жэлдэ энэ хи- заарай колхозууд «Хара газарнууд» дээрэ хонидо үблөөр оройдоо 20—25 хонотго ханган байна.

Энэ оной январь—февраль һарануудта сагай үлэ- рилэй муу байһан дээрнэ харгинуудыг тракто- раар, грейдерээр, бульдозероор, хэтэрхэдэ танкнуу- даар хүртээр дахин сээрлэжэ, үбнэ тэжээлэе авто- машинануудар яралтайгаар зөөжэ абаашага ушартай болоо юм. Тингээд энэ хизаарай хони үсхэ- бэрлгын колхозуудай олонхын 10—15 автомашин- нуудтай байгаа. «Хара газарнуудта» хүсэд хүрэхэ үбнэ тэжээлэ эртэнһэ абаашага, нарин нооһотой хониды олошорн үхүүлхэгүй аргагай байгаа.

Нүүдүүд, хүдөө ажахын тус тус халбаринуудыг түсбэлгэ ба хубаарилан хүгжөөхэ хэрэг нимэ бай- на. Эдэ дутагдалнуудыг усалдабал, газартаряалан- гын ба малажалыг улам хүгжөөн дэбжээхэ услови- нуудыг нэмжэ бии болгохо байна бшуу.

Хүдөө ажахыг комплексноор механизацилаа шу- хала болонон асуудалнуудай нэгэн болоно. Хүдөө ажахын культурануудуудар, ажахын тус тус халбарин- нуудуудар хүдэлмэринүүдэй комплекснуудыг дүүргэ- хын тулада машинануудай, зэмсэг ба механизи- муудай хүсэд дүүрэн набор мүнөө хүртээр манайда үгы юм.

Орооно тарьянай үйлэбэрлгын хүдөө ажахын үлэм- жэ механизироваһе һалбарн мүн. Тээд мүн эндэ- шье ажал ехэтэй хэдэн ялын хүдэлмэри һулаар гу- али огро механизироваһе гүрэнэй байха юм. Тинмэ хүдэлмэринүүд гэхэдэ, түбхын түрүүн хурялгын һүүлээр орооно тарьяг буйлуулга (сээрлэгтэ ба ха- таалга), шэнжэлтэ, тарла ашагга ба буулгалга, соло- мо болон тарьянай һүүл хурялга ба соломо боло- ло, соломо болон тарьянай һүүл суглуулгада ороо- ното культурануудыг тариха ургуулгын бэшэ хүдэл- мэринүүдтэ орходоо һураггүй ехэ ажал гаргагдадаг байна.

Сахарна свёклыг тариха ургуулха хүдэлмэринэ комплексноор механизацилаа дүүргэхэ тухай асуу- дал хурсаар табигдана. Сахарна свёкло хурялгыг механизацилгыг хэмжээи 80 процент болобо гэжэ тоосоонууд дотор заагдана. Бодото дээрэ сахарна свёклын оройдоо 7 процентий комбинатаар, үгтгшэ 73 процентий — свёклоподъемнинуудуудар хурягдан- на. Тээд свёклоподъемни гэхэн үнэн дээрэ хууша- най малтуур лэ байха юм. Тэрээнине хэрэглэхэдэ түбхэн лэ свёклыг малталгын процесс механизаци- лагдаад, харин үлэгшэ бүхы хүдэлмэринүүд гараар хэгдэдэг байна.

Лён-долуңец, улһа, хлопчатник, тэжээлэй куль- турануудыг тариха ургуулха ба хуряаха, тэжээлэе буйлуулха ба хүдөө ажахын бусад хэдэ хэдэн хал- баринуудай ажал ехэтэй олон хүдэлмэринүүд тэрэ- шлэн механизацилагдаагүй.

Навесна машинанууд ба зэмсэгүүдыг түбхэн лэ тракторист ябуулдаг, иршипчик тэрэндэ хэрэггүй тулада хүдэлмэрин хүнүүдэй тоо үсөөн болгохо арга бии болодог байна. Тинимээнэ, тэдээнине хэрэг- лэхэдэ үлэмжэ һайн ба экономика халдараа ашаг- гай байһаниныг мэдээжэ. 1956 оной һүүл багта МТС- үүд ба совхозууд 300 мянга гаран пропашной трак- торнуудтай болохо юм. Навесна машинна зэмсэгүү- дыг хэрэглэхэдэ 300 мянгаһаа үсөөн бэшэ иршипчи- гүүдыг сүлөөлэхэ арга олгохо байна. Шагдалдаг машинануудыг бүтээһинд орходоо навесна машинна нуудыг бүтээһинд металл хоёр дахин шахуу бага хэр- гэтэй болодог юм. Навесна эр зэмсэгүүдыг ажал- да нэбгэрүүлэ мүнөө хүртээр удаанаар хэдэн, тэ- дэнине олоорн гаргажа тои наяхан эхиһэн байна.

Зарим машинануудай конструкци бусад машинануудтай комплексноор хамтадаа хүдэлмэрн таарал- дуулангүйгөөр зохиогдожо гаргагдан байгаа. Жэ- шээлхэдэ, хартаабха һуулгадаг хоёр ридтан машинна олоо жэлэй турша соо гаргагдажа байхалын, харин хартаабхын рид хоорондын элдүүрилгэ хэхэ культи- ваторнууд 4 ридтайгаар гаргагдадаг байба. Тингээд, хоёр ридтай машиннаар һуулгагдан хартаабхыг дүүрэн ридтай культиватораар элдүүрилжэ олон ушарта болохогүй байһаниныг мэдээжэ юм.

СССР-эй Хүдөө ажахын министрствэ, Совхозуудай министрствэ, Машинна бүтээлгын министрствэ ба Госплан энэ хэрэгыг өөрөө бүтэхэ замда табиһан байна.

Хүдөө ажахыдахи ажалыг хүнэгдэхэ ба тэрээнэ бүтээсэ дээшлүүлэхэ машинанууд ба механизмууд- дар ойрын 2—3 жэлэй турша соо орооно хангаха шухала. Эрхим һайн конструкцитай машинануудыг байгуулжа шадаха хүсэд мэргэжэлтэй кадрнуудтай бди, манай промышленность ямаршы машина бү- тээжэ шадаха юм.

Тракторнууд ба хүдөө ажахын машинануудта запасной частынуудыг бүтэн гаргалга мууса табиг- данхай. Промышленна министрствонүүд запасной частынуудыг бүтэн гаргах гүрэнэй түсбэе жэлнэ жэлдэ дүүргэнгүй. Запасной частыгута баталаг- лана.

(Үргэлжэлэди 2-дохи нурта)

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элйдхэлэй үргэлжлэл

нан номенклатурын ёһоор бэшэ, харин валова гэхэ гү, али детальнуудай үнэ сэнгээр гаргадаг байна. Тэрэгээр хүдөө ажархыда тон сэхэ гарза хохидол үзүүлэгдэнэ. Зарим детальнуудай дутамаг дээрээ олон тракторнууд ба машинауд минн байдаг, тиин хүдөө ажархын хүдэлмэрийн үнэгэрхэ болзор унжагайруулагдадаг, ургаса бага болгодог.

Запасной частинууды хэрэгтэй зэргээрн саг соогоо МТС-үүд ба совхозуудай абагданын. Машина бүтээгдэһин министрство ба тэрэнэй хангалтын ортанууд хайша хэрэгээр хандадаг. Запасной частинууды үйлдбэрлэгшэ шиндхэгдэшгүй проблемэ яахадаа болоо юм, министрствын хүдэлмэрилэгшэд энэ шухала хэрэгтэй харюусалгагүй хандажа, МТС-үүд ба совхозуудай хэрэгсэлүүднээ бээ юун-

Совхозуудта орооно тарья үйлдбэрлэгшэ дээшлүүлхэ ба тэднэй ажархын ажал-ябууланууды хайжаруулха тухай

Нүхэдүүд! Бидэнэр совхозуудта наналаа эхээр тариха ёһотойби. Орон дотор 4.835 совхозууд, тэрэ тоодо Совхозуудай министрство—3579 совхозууд, Эдээ хоолой товарнуудай промышленностин министрство—869, бусад ведомствонууд—387 совхозууд би юм.

Полевой гол хүдэлмэрийнүүдэ хүсэд механизирвалхэ арга олгохо эрхим байн техникээр совхозууд эзбэсгэлдэгдэнэй. Малажалай ажал хэтэй процесүүдэ механизирвалхэ жэл ерэхэ тутам үргэлхэгдэнэ. Наукин туйлалтанууды ба түрүү дүй дүршэлэе үргэнээр хэрэглэн хүдөө ажархын культурануудай байн ургаса ба малажалай тон ехэ ашаг шэмэ абадаг хүдөө ажархын үйлдбэрлэһин мастернуудай олон тоото кадрнууд совхозуудтай урган гарал. Түрүү совхозууд газары зүбөөр, ашаг хэтэйгээр хэрэглэнэ.

Хүдөө ажархын 100 гектар элдүүрин газарта 1953 ондо зарим түрүү совхозуудай хүдөө ажархын хэды нэнэн продуктнууды үйлдбэрлэһин тухай мэдэлүүд нимэ байна:

СОВХОЗУУД	Эбэрт бодо мал	Тэрэ тоодо үнэгэрхэ	Нүх (центнерээр)	Малай ба шүү буунай мяхан (сэбэр мяханай шигээр) центнерээр
«Десные поляны»	71	29	1.303	59
«Коммунарка»	55	28	1.177	127
«Горки-1»	33	14	937	133
«Холмогорский»	44	21	959	38

Хайн хүдэлбэрлэгшэдэй, шадабаритай эмхидхэгшэдэй толгойлдог тэдэ совхозууд эрхим хайн үнэгэрхэ дүн заатагүй туйладаг байна.

Тээд, үндэр показательнуудтай совхозуудай мүнөөдөө үшөө үсөөр байһанин гэмшлэтэй. Олон ажархынууд муугаар, гарзтайгаар хүдэлмэрилнэ, газарайнгаа экэнүүд массивууды гамгүй бардамаар хэрэглэнэ, орооно тарья, мяха, хү ба бусад продуктууды багаар үнэгэн.

Ургасын муу байһан ябадал олон совхозуудай томохон дутуунууд болоно. Эдэ дутуунууды зайсуулхын тулд СССР-эй Совхозуудай министрствын ба тэрэнэй нутагай ортануудай хүтэлбэрлэгшэд хэмжээ абанагүй.

Орооно тарья үйлдбэрлэгшэ горьтойгоор хорооно ябадал совхозууды хүжөөлгэдэ гараһан эргэн ехэ алдуу болоно. Бидэндэ мүнөө би байһан баримтанууд дээрээ Совхозуудай министрствын хүтэлбэрлэгшэдэй хүсэлэй оролдоло орооно тарья үйлдбэрлэгшэ дээшлүүлгэдэ бэшэ, харин тэрэнне доошлуулгада шэглүүлэгдэн байгаа гэжэ тобшоол хэжэ болохо байна.

1940 ондоо 1953 он хүртээр Совхозуудай тарилгын бүхэ талмай дотор орооното культурануудай үзельнэ хэмжээн 69 процентнээ 52 процент хүртээр бага болон байн. Зүгөөр тэжээлэй культуранууды тариха талмай гол түлэб олон жэлэй ногоо тариха, 27 процентнээ 44 процент хүртээр ехэ болгодог байна. Нүүлэй үелэ хэдэ хэдэн совхозууд тарилгынгаа бүхэ талмай гурбанай хоёр хубида олон жэлэй ногоонууды тарихан байшоо. Хэрбээ олон жэлэй ногоонууд дээрэ нэгэ жэлэй ногоонууды нэрмэл олон совхозуудта талмайны оройдоо 20—25 процентнэ орооно тарьяанта ба хүдөө ажархын бусад бүхэ культурануудай хубида хүртэдэг байна. Тингээ, үнэгдөө орооно тарьяны, бусад үнэгэ культуранууды үйлдбэрлэгшэ, харин ногоо эхээр тариха нэгэ ёһондоо «ногооной» совхозууд би болон байна. Тээд нимэ совхозуудта ногооношье байдаггүй, тэднэй полинууд дээрэ хамхуул шаралжаа ба бусад буртаг үбүнүүд ургашадаг байна.

Чкаловска областин «Броды» гэжэ совхоздо 1952 ондо 6.210 га тарилгын талмайны мийд 1890 гектарта орооното культуранууд тарихадаг, 3.617 гектартан, тайлбарлан хэлбэл хоёр хахад дахин өмсөө — олон жэлэй ногоон тарихадаг байна. Омско областин «Москаленский» гэжэ совхоздо 9.210 га тарилгын талмайһаа 2.690 гектарта орооното тарьян, 5.240 гектартан гү, али хоёр дахин шахуу эхээр — олон жэлэй ногоон тарихадаг байна.

Ногоо эхээр тариха «ногооной» совхозуудта үндэр ургаса суглуулжа үбшэ эхээр абаха арга олгоно гэжэ гү? Яашье тинмэ бэшэ. Нөөхил «Броды» совхоз гектарһаа оройдоо 2,3 центнер олон жэлэй ногооной үбшэ, «Москаленский» совхоз—4 центнер олон жэлэй ногооной үбшэ хурялдаг байна. Нимэ совхозууд ганса нэгэн бэшэ юм.

Иимэрхүү баримтанууды Совхозуудай министрствын хүтэлбэрлэгшэд мэдэнгүй байгаа гэжэ гү гэһэн асуудал гарана. Эдээн тухай тэдээр мэдэлдэг байгаа, зүгөөр орооно тарья үйлдбэрлэгшэ ехэ болгохо, совхозуудай товарностин ба ашагтай байлгы дээшлүүлхэ тухай оролдохо өөһэдынгөө үрлэе мартаад, үнэгдөө өөрынгөө системн хүдэлмэрилэгшэдэй гүрэндэ харша практикы урмашуулжа, бусадта найдаа һууха нанамжанууды ехэдхэ замда ороон байна.

Имагтал буруугаар хүтэлбэрлэһин эсэстэ, гүрэнн интересүүдэ тон харша байбашье һаа, орооното культуранууды хороохо гүһэн харал боллол совхозуудта дээрлэһин ба булюу байдалтай болоһон байна.

Нимэ таарахагүй практикын эсэстэ олон совхозууд хүдөө ажархын продуктууды орооно багаар тучаана.

Зарим областнууд ба республикануудай совхозууд үйлдбэрлэгшэд ороодоо тэжээлэй шилээд эхэ тарья ба концентрированнэ бусад тэжээлүүдэ гүрэннөө абадаг байна.

Министрство хадаа совхозууды хүтэлбэрлэгшэ хэмжээ шууд дээшлүүлхэ, тэрэнэй ажархын ябууламда оперативнаар хамаралсаха, түрүү арга методууды бүхэ совхозуудта хэрэглэхэ ябадал туйлаха үрлэгдэ. Энэниин министрствын мүнөө хүртээр

дэ зайсуудаа юм гэжэ машина бүтээгдэһин министр пүхэр Апоповоно асуухада яһала зүйтэй байна.

Запасной частинууды бүтээжэ үгэхын түлөө промышленностин ба хангалтын ортануудай харюусалгы дээшлүүлхэ, түсэбис таһалдуудад ба запасной частинууды комплекстэрнэ ябуулха хэрэг хангадаггүй хүтэлбэрлэгшэды шангаар хэһээхэ хэрэгтэй.

Машинануудай баадгүйгөөр хүдэлмэрилхын тулд МТС ба совхозуудай хэрэгсэлэ дүүрэнээр хангаха, тинмэ хэмжээгээр ба номенклатураар запасной частинууды үйлдбэрлэхэ гэжэ — хойшоулуулашагүй зорилго мүн. Хүдөө ажархын министрство, Совхозуудай министрство запасной частинууды гамтайгаар таргашалгада МТС ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй урма хэһээлэе дээшлүүлхэ хэмжээнүүдэ зоёхохо ёһотой.

хэдэггүй байны дотор дурсагдаһан жэшээ дээрэ харуулжа болоно.

Краснодарска хизаарай ехэ хайн үрэгжэлтэй газар дээрэ Березанска ба Ново-Покровско тарьян-ажалай совхозууд орошдог юм. Тэднэй 1953 оной хүдэлмэрийн дүнүүд нимэ байна:

	Березанска тарьянажалай совхоз	Ново-Покровско тарьян-ажалай совхоз
Тарилгын нийтэ талмай гектараар	11.911	19.283
тэрэ тоодо орооно тарьян гектараар	7.548	12.094
тэрэ тоодо орооно тарьян гектараар	6.616	9.983
тэрэ тоодо намарай шэнинсэ гектар бүриһөө центнерээр	18,9	11,8
Хүдөө ажархын элдүүрин газартай 100 гектарһаа гүрэндэ тушаалдан:	19,9	12,5
орооно тарьян центнерээр	863	371
хүн центнерээр	79	28
сэбэр мяхан центнерээр	25	8
тэрэ тоодо 100 га тарьянаы газарһаа гахайн мяхан	24,5	5,7
1 центнер продукцин өөрын үнэ		
орооно тарьян түхэригээр	17	27
хүн	78	92
эбэртэ бодо малай мяхан		
түхэригээр	390	663
гахайн мяхан түхэригээр	560	1.007

Эдэ совхозуудай ажархын ябуулануудай үрэ дүн нимэ гэбэл: түрүүшын совхоздо 979 мянган түхэригэй ашаг олоо оруулагдаһан, харин хоёрдохон совхозын миллион 37 мянган түхэригэй гарада ороһон байна.

Эндэ, мүн бусадшы совхозуудта хүдэлмэрийн үрэ дүн борооноо гү, али нарайһаа бэшэ, харин ажархыга, хэний хайшан гэжэ эрхилдэгшэ дулдыдадаг байна. Березанска совхозой директорээр шадамар эмхидхэгшэ Нүхэр Лисенко, харин нүгөөдэлэнь — ажархыга нулаар ба шадабаргүйгөөр хүтэлбэрлэдэг Нүхэр Бунов хүдэлмэрилнэ. Тэрэнэй «хүтэлбэрлэгшэ» гүрэннэ ехэ гарада оруулһан байна. Жалэй турша соо совхоз миллион түхэригэй гарада ороо, тэрэ хадаа хэды ехэ продукцин гүрэндөө дутуу үгэһэн байна.

Тиин, газарай хүрһэнэй ба сагай уларилай талаар адли условинуудтай байдалда хүдэлмэрилжэ байһан, ургаса талаараа тон адли арга боломжтой хоёр совхоз манай үнэгэн байна. Хараад үзэт, үрэ дүнүүдны тад ондо ондо байна шуу.

Березанска түрүү совхоздо тогтоһон хүдэлмэрийн практикы Ново-Покровско ба тарьянажалай бусад совхозуудта дамжуулжа юундэ болохогүй гэжэшэ? Дамжуулжа болохо байһанин дайт.

Министрствын эмхидхэх үүргэнэ хаана? Нэгэ совхозһоо нүгөөдэлэнь түрүү юумды дамжуулхын тулд арбаад жэл хэрэгтэй гэжэ аал? Үгы, ушар юуб гэжэдэ, министрствын хүдэлмэрилэгшэд ажархы зүбөөр эмхидхэлгын дүй дүршэлэе бусадта дамжуулан үгэхын тулд тэрэннэ шэнжэлэн шудалдаггүй байна. Министрство хадаа совхозуудай ажал хэрэгы зүбөөр эрхилэлгы хангадаггүй ба хангажа шадахагүй хүтэлбэрлэгшэды хэдэн жэл соо тэсэжэ байдаг, тэднине шадабаритай бусад хүтэлбэрлэгшэдөөр хэлдэггүй байна. Өөрөө бүтээхэ ябадал найдадаг ушар би. Министрствын хүтэлбэрлэгшэд совхоз бүридэ тус тустай хүрэдэггүй, харин ажал хэрэгэй байдалы имгалт дунда зэргын показательнуудаар сэнгэдэг байна.

Совхозуудай министрствын системэдэ элдэб таарамжагүй ябадалнуудай гарадаг байһые мориной заводуудай хүдэлмэрийн практикын олон тоото баримтанууд гэршэлжэ үгэнэ.

СССР-эй Совхозуудай министрствын эдэ заводуудта центральн-хара хүрһэтэ областнуудай, хойто Кавказай, Поволжьын, Украинн, Сибирин ба Казахстанай районуудта 4,2 миллион га газар даалгажа үгтэгшэй. 100 гектар хүдөө ажархын элдүүрин газарта абажа үзбэл, 1952 оной эсэстэ мориной заводуудта оройдоо 2,7 толгой племенной морид, 1,5 толгой—эбэртэ бодо мал, 0,3 толгой үнэгдэ, 11,5 толгой—хонин, 100 га тарьянаы газарта—3 толгой гахай хүртэдэг байгаа.

1952 ондо мориной заводууд 100 га хүдөө ажархын элдүүрин газарта абажа үзбэл: орооно тарья—84 центнер, хү—5 центнер, тайлбарилан хэлбэл гектар газар бүридэ 5 литр, эбэртэ бодо малай сэбэр мяха—0,7 центнер, хониной мяха—0,3 центнер, нооһо—0,4 центнер, гахайн мяха 100 га тарьянаы газарта—2,3 центнер абан байна. Зүгөөр мориной заводууд хадаа 1952 ондо 838 мянган үүүд тэжээлэй тарья, отруби ба комбинированнэ тэжээлүүды гүрэннөө абан байна.

Тээд мориной заводуудай директорнуудээр коммунистууд хүдэлмэрийн ёһотой, тэдээр суглаанууд дээрэ үгэ хэлэхэдэ партинын хараа шугамы найшаалаг, коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэнь би хэжэ тангиргаа үгэдэг байгаа ёһотой. Зүгөөр нимэ «тэмсэл» сарай эбэр дээрэ һуугаад мүн лэ «газар хахалалсаһан» батанаһан тухай мэдээжэ баснидал алдирхуу бэшэ аал. Тиин мориной заводуудай олон хүтэлбэрлэгшэд гүрэнэй хүзүүн дээрэ һуугаад «бидэнэр байһал газар хахалнаби!» гэжэ хашкарладаг байна.

Эдэ «газар хахалалса» өөһөдөө даалгадаһан хэрэгтэй түлөө харюусалгата мэдэрхээ болиһон байна. Харин олоо назагайгаар, хамаагүйгөөр ба юуншы тухай нанаагаа зобонгүйгөөр ажаһуудат.

Тэдэндэ даалгадаһан полинууд Кочубейнхидэд адли хизааргүй. Пушкинай шүлгүүдые наналд үзэт.

«Кочубей солотойл, байшшөө, Хонгор нугань хизааргүй, Адуун хүрэгын тэрэгүүр Адуулгагүйгөөр бэлшэнэлэ»

Пушкинска «Полтавын» үелэ тинмэ байһан юм. Нимэ байдал манай мориной заводуудта мүнөө ажагдана. Зүгөөр мүнөөнэй кочубейнүүдтэ хизааргүй полинуу иһал галда, үшөө хүнгэн машинашые би, уһа сөөрмшые би, тэрэ сөөрмэ соонь загана хунууды би. Тэдэндэ хамаг юумэ хуу би, имгалтал ёһотой хүдэлмэри үгы, ажал хэрэгтэ дурлаха дурал үгы. Ажархыга ёһотойгоор эрхилжэ шадабарин ба хүсэл эрмэлзэлтэ үгы.

Энэ ашууригтэй, энэниин түргэн зайсуулан усад-лаха хэрэгтэй. Хэрбээ мориной заводуудай ашагладаггүй газары хангажа, тэрэ газар дээрэ шэнинсэ ба бусад культуранууды тарья һаа оромнай ехэ орооно тарья нэмэхэ абаха байна. Тарья ургуулхда таарамжатай эрхим газарай, жэшээхэдэ, Краснодарска хизаартай, Кировоградска ба бусад областнуудта мориной заводуудай мэдэлдэ үгтөөд, хилдэ хоосорон үлэжэ байһан ушар тэмтэ хэрэг болоно бэшэ гэжэ аал.

Нүхэдүүд, юундэ нимэ юумэ болоно гэжэшэ? Манайда совхозуудай министр, тэрэнэй орлогшонор би, министрство элдэб гавканууд би, мэргэжэлтэды би. Энэниин тэдээр хараһагүй гэжэ аал? Нимэ «нээлтэнүүды» ямар нэгэн лаборатори дотор хэжэ хэрэгтэй гэжэ аал? Нимэ тэнэг ябадал эгэл жинрэй хүндэ, хэрбээ тэрэнэй өөрынгөө уялгануудта үнэн сэхээр ба найнаар хандадаг байгаа һаань элээр харагдана.

Нимэ хунууды элишлэхэ, арадай байлгы үргитшэд, манай ороной хүн зондо ехэ хэмжээний продуктууды абахын түлөө тэмсэлэе наатуудад олол назагай хүдэлмэрилэгшэд гэжэ тэднине элишлэхэ хэрэгтэй.

Ехэ арга боломжонуудаа шадамараар хэрэглэд байбал совхозууд гансахан орооно тарья бэшэ, харин бусад культуранууды үйлдбэрлэгшэ, мүн малажалай продукцие эрид эхээр дээшлүүлжэ шадаха байна. Гэбэшье, оромнай мүнөө хүртээр совхозуудһаа мяха, хү, нооһо багаар абана.

100 га хүдөө ажархын элдүүрин газарта абажа үзэхэдэ совхозууд оройдоо 23 центнер хү, 5 центнер сэбэр мяха ба 45 килограмм нооһо гүрэндэ тушаадаг байна.

Гахай шахахын тулд хартаабха ба кукуруза тариха ехэ арга боломжотой Баруун-Хойто зүгтэй, хара хүрһэтэ бэшэ центральна полосаган, Белоруссин, Поволжьын, Хойто Кавказай районуудатахы совхозуудта гахайн мяха үйлдбэрлэгшэ ямар нэгэ ээргээршье хангалтатан гэжэ мэдэрхэ аргагүй байна.

Совхозно продукцин өөрын үнэ үшөө үндэр ехэ байһаар. Ондоо тээшэ дарагдаһан үнэ ехэтэй концентрированнэ тэжээлээр совхозуудта гахайн шададаг байһан дээрһээ гахайн мяханай өөрын үнэ илангаяа ехэ байна. Энэ хэрэгтэ илангаяа хара хүрһэтэ бэшэ полосала хартаабха, тинхээ? Урда зүгтэй талын районуудта — кукуруза тон бага хэмжээтэйгээр хэрэглэгдэнэ.

Нимэ дутуунууд бусад министрствонүүдэй совхозуудай, жэшээхэдэ, Эдэ хоолой товарнуудай промышленностин министрствын совхозуудай хүдэлмэридэ мүн лэ би байна.

Эдэ хоолой промышленностин сахарнай, спиртын, крахмало-паточна ба бусад заводуудай зоннуудта техниксэ культуранууды үйлдбэрлэхын тулд энэ министрстводэ совхозууд байгуулагдаһанхай. Эдэ совхозууд техниксэ культуранууды,

Хүдөө ажархын ортануудай хүдэлмэри тухай

Нүхэдүүд! МТС-үүд, колхозууд ба совхозууды хүтэлбэрлэгшэ талаар ехэнхэ дутуу дунданууд ЦК-гэй үнэгэршэ Пленум дээрэ элиүүлэгдээ. Пленумнээ хойшо үнэгэршэ саг соо ажал хэрэгэй байдалы гүнзэгшээр шэнжэлэн үзэжэ, хүдөө ажархын хэдэ хэдэн халбаринуудта заагайралай тохболоһон шэнь баримтанууды элиүүлэгдээ. Тэдэн тухайда энэ Пленумдэ би элилдэхэ. Энэниин хэн эмээтэйгэ гэжэ асуудана. Хүдэлмэрийн энэ шухала участок дээрэ байһан хүтэлбэрлэгшэд тубхын түрүүн эмээтэй.

Совхозуудай хүтэлбэрлэгшэ Нүхэр Скворцов удаан саг соо толгойжо байгаа. Тэрэнэй хүтэлбэрлэгшэ үрэ дүнүүды мүнөө хаража байнат. Хэдэ хэдэн совхозуудай газарын эзэн бусаар ашаглагдана, тэрэннээ шалтагаалан оромнай хүдөө ажархын нилээд ехэ хэмжээтэй продукт дутуу абана. Нүхэр Скворцовто этгэл найдабарин үзүүлэгдэдэг байгаа, тээд үнэгдөө туйлур эмхидхэлшэ ба холье бодологгүй хүдэлмэрилэгшэ байшоо. Энэ ушар тэрэндэ нэрэ хүндэ олгохогүй байна. Эдэ баримтануудһаа шухала тобшололнууды хэжэ хэрэгтэй. Нүхэр Скворцов шаашада нимэ этгэл найдабаринс эр ашаглажа шадаха ааб даа. Совхозуудай министртын нэгдэхин орлогшо байхада, тохболоһон байдал заһаруулжа шадаха тухайдан ехэ нэгжэ үрэн.

Гэхэ зуура, хэрэг ушарын гансагы совхозуудта, Нүхэр Скворцовто бэшэ байна. Олохон районуудта газары буруугаар ашаглаха ябадал тохбололдогшэ. СССР-эй Госпланы зарим хүдэлмэрилэгшэд ба СССР-эй Хүдөө ажархын министрствын хүтэлбэрлэгшэд энэниин эмээтэй. Тэдээр хүдөө ажархыда хэрэгтэй ямар байһан тухай правительствода ба Центральна Комитетдэ хаһа саг соонь элилдэхэ, хойшоулуулашагүй шухала асуудалууды табиха, орооно тарья ба хүдөө ажархын бусад продуктууды үйлдбэрлэгшэ ехэ болгохын түлөө тэмсэхэ үрлэгтэй байгаа. Үнэгдөө тэдээр олон ушарта дутуу дунданууды балартууддаг байна.

Хүдөө ажархын асуудалууды эрхилдэг хүн, Госпланы түрүүлэгшын орлогшо — Нүхэр Демидов, мүн СССР-эй Госпланы зүгһөө хүдөө ажархы түсэблэхэ Управленин начальнык байһан — Нүхэр Дмитриев түсэблэгшын хэрэгтэй алдуунуудай түлөө ехэ эмэ дааха болоно. Колхозуудтай, илангаяа совхозуудтай орооно тарьянаы тарилгын эрид эхээр хөржөхо байхы Демидов ба Дмитриев харабашы, тэрэннэ буруушахагүйһөө галда, харин тинмэ буруу, гүрэндэ харша практикы эдэбхитэйгээр дэмжэһин ба бэсүүлһин байха юм. «Тинмэл даа, үнэгдөөрөө болошгүй ябадал гэшлэ» гэжэ мүнөө Госпланы хүдэлмэрилэгшэд хэлсэнэ. Тээд энэ болошгүй ябадал Нүхэд Демидовтай ба Дмитриевтай бэлдэхэйн түсэбүүд дотор хараалагдадаг байгаа бшуу. Эдэ хүдэлмэрилэгшэд ажархын ашаг үрэ абадагшгүйгэй районуудта ногоо тарилгын системэ эдэбхитэйгээр нэбээрүүдэн дэлгэрүүлдэг байгаа, тэрэн орооно тарьянаы тарилгын шилээд эхээр хорохо ба тарьянаы агбасын бага болохо ябадал тохболоудаа.

овошь ба хартаабха ехээр үйлдбэрлэхэ байгаа гэжэ нанагдахаар байгаа. Гэбэшье, юумэ хэдэнгүй. Тарилгын талмайны оройдоо 11 процентнэ техниксэ культуранууд, 44 процентнэ орооното культуранууд, тинхэдэ 41 процентнэ—тэжээлэй культуранууд, тэрэ тоодо 25 процентнэ—олон жэлэй ногоон эзэн.

Эдэ хоолой товарнуудай промышленностин министрствын совхозууд тарьянаы газарай, олоон ба бэлшээрннэ 100 гектар бүридэ абажа бэй мал үсөөнтэй юм. 100 га хүдөө ажархын тарьянаы гэрэ оройдоо 17 толгой эбэртэ мал, тэрэ тоодо 5 үнэгдэ, 100 гектар тарьянаы гэрэ — 18 толгой гахай хүртэн. 100 га хүдөө ажархын элдүүрин газар бүридэ абажа үзбэл министрствын совхозууд 112 центнер хү, 5 центнер сэбэр мяха гүрэндэ тушаадаг байна.

Эдэ хоолой товарнуудай промышленностин министрство хадаа эдэ хоолой промышленностин предпринятинуудай үлэдбэрлэгшэ эбэртэ бодо шахаха хэрэг муугаар дэлгэрүүнэ. Жэлнээ гүрэндэ туранхай мал олоор тушаадаг. Соодай министрствын совхозууд эдэ арга бололтууды ашагланагүй. Хэтэрхэдэ, Совхозуудай министрство хадаа туранхай мал тушаажыа рэндэ зүбөөл үгэхы гуйжа правительстводэ гэгэ бэшэ хандаһан байха юм.

Манайда мяха бэлдхэл муугаар ябуулагдажэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Бэлдхэгдэһин үүсэлэгшын газарта хүртээршэ шэнгүнээр турадаг байна, тэрэнэй эсэстэ мяханай шигшэ эхээр доошлодог, мяханай ба арһанай шанар дадаг байна.

Нүгөө талһаа үнэгэ тэжээлүүд — жом, мязг ба эдэ хоолой промышленностин бусад үлэдэ эхээр хаягдадаг байна. Отруби ба эзэн бэшээр хэрэглэгдэнэ.

Колхозуудһаа ородог малы шахахын томожы хайнаар хэрэглэхэ шухала. Мал шахбануудтай байха, тэднине отруби, мязг, мязг ба бардаар хангаха хэрэгтэй. Мал шахэмхидэн хайн шанартай мяха ехээр нэмэхэ жэ, арһанай шанар гэхэ мэтэ хайжаруулажа боло байна.

1953 ондо эдэ хоолой промышленностин приритуудта шэмынгээ талаар 242 мянган орооно тарьянаы тэнисээр 2 миллион шахуу но эдэ хоолой үнэгэ үлэдбэрлэгшэд жом, мязг ба бусад) хаягдаһан байна.

Столовонуудай, горьдойн кушинуудай эдэ үлэдбэрлэгшэ гахай шахахын тулд мүн хэрэглэгдэнэ. Столовонуудай, санаторинуудай, гэдэй байшануудай, больницануудай, сарчастынуудта ба бусадтай өөһөдөө гахай шахалдохын тулд энэ хэрэгы эмхидхэхэ хэрэгтэй хай шахалһаа ороһон мяхые организацэ ба эмхи зургаанууд өөһөдөө хүдэлмэрийн эдэ хоол хайжаруулхын тулда хэрэглэхэ хэрэгтэй лэ. Материальна урмашалтай байхын тухай шахалһаа абтаһан мяхые эдэ хоолой рэслэхын тулда өөрын үнөөр үгэдэг байхатэй.

Совхозууд хадаа орооно тарья ба малай продуктууды үйлдбэрлэгшэ ба гүрэндэ тубхы богинохон болзор соо хоёр дахин ба хэдэ дээшлэе дахин нэмэхэ шадаха ба нэмэхэ ёһотой, тэдээр үнэгээр ашаг ехэтэй ба жэлнэй ажархынууд боложо шадаха ба болохо тойшые байна.

Ойрын 2—3 жэлтэ соо совхозууд хадаа тары шаалгы адагынь 500 миллион үүүд боло мүн тинхэтэй хамта гүрэндэ тушаалаг мяха. Хүдөө ажархын бусад продуктууды ехэ бол уялатай. Энэ хадаа совхозуудай хүтэлмэрийн дэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Нүхэр Демидов, илангаяа Нүхэр Дмитриев таагаар түсэблэгшэ ээргүүсэгшэды, тарилгын майн структура хубилгаха тухай дуралхалны ехэ хашадаг хашадаг байба. Нүхэр Демидов Госпланда хүдэлмэрилэ, алдуунууды ашагдаха байһандаһы нэгжэ түрэнэ.

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ элдхэлэй түгээхэлын

Агитаторнуудай районно зүблөө үнгэргэхэ гэжэ партин райком хая шидэһэн байгаа. Тингээд тэрэ зүблөөндэ райком ямаршье бэлдэхэл хээгүй, энэ зүблөөн «зохид» ушарай дайралдаагүй хаань лаб талалдаа байһан юм. Зүблөөнэй зарлагдаһан үдэр малажалтай хүдэлмэрилгшэд райгүсэдкомдо дуудагдаһан байжа, горлод колхозуудһаа 400 хүн сулларба. Райкомой секретарь райисполкомой түрүүлэгшэ хоёрой удаан буялалдаһанай хүүлээр малшадай зүблөөн бэшэ, харин агитаторнуудай районно зүблөө үнгэргэхэ гэжэ тогтоогдоһон байба. Агитаторнуудай зүблөөн дээрэ байһан гэжэ тэндэ байгшадта сонсохоодо олонхинь тэн хээрэ гайхаба. Райкомой нэгдэхэ секретарь нүхэр Насонов ЦК-гэй сентябрьса Пленум тухай хуушан өлдхэлээ уншажа үгөөд, зүблөөс хаагаад обкомой урда тоосон байба.

Сентябрьса Пленумэй шидхэбэринүүдэе колхознигуудта обьтуулхын тулада райкомоор томилгодоһон олон өлдхэлэшэд ошохо газартаа ошоогүй. Тэрэний эсэстэ юун болоо гэхэдэ, хэдэ хэдэн колхозуудта колхознигуудын Пленумэй тоотолтой мүнөө болотор танилцуулагдаагүй, тэрэ тогтоод тухай минн лэ энэ тэрэ хүнөө дуудлаһан байһал. Элдхэл хэгдэһэн колхозуудта суглаанууд дээрэн колхознигуудайн 30—40 проценттээ олон бэшэнь байгаа, юуг гэхэдэ өлдхэлшүүд ба лекцинууд колхозуудай зүбхэн лэ централына бусанууд дээрэн ушарлаһан байна. Элдхэлшэд үйлдэбэрин бригадануудта, хуурин багахан пунктуудта үшөө хүрөөдүй.

Пронинско МТС-эй зонодоху райкомой секретарь нүхэр Смирнов «Колос» колхоздо хоёр удаа ябаа һэн. Тингээд хабарай тарилгада бэлдэхэл хайнаар эмхидхэхэдэн колхозой правленитэ туһалаагүй. Энэ колхоздо олон дутагданууд бии юм, тэрэндэ нүхэр Смирнов анхралаа хандуулаагүй. Январь соо 8 үдэрт турша соо дурбан колхозуудта ябажа үрөдөө, 7 үдэр МТС дээрэ байгаа, тинхэдэ трактористнуудтай оройдоо нэгэ удаа хөөрлөө. Энэ харынгаа үлэшэ 15 үдэрнэй нүхэр Смирнов МТС-һээ 25 километрэ байдаг партин райкомдо болоһон өлдбэ зүблөөнүүд ба заседанинуудта нуужа үнгэрөө. Бүхы үе соо тэрэ хадаа колхознигуудай үмэнэ политическэ өлдхэлшэе нэгшье хээгүй. Степановска МТС-эй зонодоху райкомой секретарь нүхэр Загревский мүн лэ нимэрхүүтээр хүдэлмэрилнэ. Тэрэ хадаа январь соо 6 үдэрт 6 колхозуудтаар зайжа, колхоз бүхэндэ хэдхэн час соо ороод гарһан байна. Үлэшэ сагаа райкомдо зүблөөнүүд ба заседанинууд дээрэ байжа үнгэрөө.

МТС-эй зононуудаар партин райкомой хүдэлмэрилгшэдэй хуураһан табигдаһанай хүүлээр райкомой нэгдэхэ секретарь нүхэр Насонов колхозуудта ошохоо бүри болбод, райкомдоо нуугаад хүнүүдтэй хөөрлөдгэ, тэрээгээрэ өөрингөө уялгыс хизаарлана.

Имэнүүд дутагданууд партин хүдөөгэй олон райкомуудта бии юм.

Партин хүдөөгэй райкомуудыс шендэр табиглада — хэдэ хүнүүд шэлэгдэжэ, ямар тушаалууд табигдааб гэһэн,—эһ асуудалай гансашье тоогой талань шухала үүргэ дүүргэнгүй. Хүнүүдэй эрдэм бэлдэхэл тухай асуудал гол асуудал болон. Райкомуудай хүдэлмэрилгшэд урда байһан зорилгонуудыс хайнаар мэдэхэ, колхозно үйлдэбэринэ ойлгохо, хүнүүдтэй хүдэлмэрилжэ шадаха, партийна хүдэлмэрилгшэ дуратай байха ёһотой. Тингээд партийна хүдэлмэрилгшэ дуратай байха гэшье олонингтэй ябуулагдаха хүдэлмэрилгшэ дуратай байха, олонингтэй интересүүдэ мэдэхэ, колхознигуудтай, МТС ба совхозуудтай хүдэлмэрилгшэдтэй хамтадаа саг үргэлжэ байха, зорилгонуудаа шидхэлгээд тэдэниие эмхидхэн элсүүлэхэ, ажал хэрэгтэй хайжаруулхадан тэдэндэ туһалха гэһэн удхатай юм.

Обкомуудай жэшээгээр партин райкомуудай олон секретарьнууд зүблөөнүүдтэ дашуурдаг. Хэрбээ тингээжэ хэлэжэ болохо юм хаань, колхозуудай, МТС-үүдэй хүдэлмэрилгшэдэ өлдбө үлгын зүблөөнүүд ба заседанинуудта шэрэжэ үрөжэ хашараадаг байна.

Район дотор зүблөөнүүдэй олоор үнгэргэдэхэ бүри партийна хүдэлмэрини дэмжээн дээшлэхэ гэжэ ханаха болоо һаа, алдуутай болоно. Гол зүйл—колхозник бүхэнтэй, бүдэг колхознигуудтай хүдэлмэрин ябуулга болоно. Иймэ хүдэлмэрин — өгсөн бүтэмжтэй, үрэтэй хүдэлмэрин мүн.

Ушар ёһо багаар мэдлэг, эрдэм хургаал багаһай, гэгдэһэн үзэл бодолтой хүнүүдэ манай нүдлөөн дорһоо алдажа болохогүй. Эдэ хүнүүд юрэнхидөө үсөөн ажалта үдэр олодог. Хэрбээ колхоздо ургаса багаар, малажалай ашаг шэмэе багаар абтаа һаа колхозууд олоо доход бага, абагад, ажалта үдэртэ багаар түлдэг байха юм. Иймэ колхозуудта, бэхжэһэн хайн колхозуудта оролдоо бүри хээр хүнүүдтэй хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй. Мүнөө үедэ гэгдэһэн байһан хүнүүдэе һула колхозуудтай гэгдэлшэ дабахын түлөө өлдхэлтэй тэмэслэхэ болгохын тулада хүн бүхэнтэй тус тустайн хүдэлмэрин ябуулха гэшье эгээл гол шухала хэрэг мүн. Колхозной, бүхы колхознигуудтай ба тус тус колхознигой ажана хайн байдалыс иматгал таряанай ургасе ба малажалай ашаг шэмэе ехэ болгоһоной ашаар дээшлүүлжэ болохо юм гэжэ тэлэ хүнүүдтэ гүнзгэргээр ойлгуулаха хэрэгтэй.

МТС-эй зонодоху партин райкомой секретарь бригадануудта, звеноуудта, малажалай фермуудтэ колхозно үйлдэбэринэ эрхмээр эмхидхэхэдэнь хүнүүдтэ туһалха ёһотой. Хүнүүд хадаа тэрэниие эмхидхэгшэ гэжэ хараха, тэрэний туһаламжыс саг үргэлжэ үзэжэ байха ёһотой. Хүдөө ажахын орёо асуудалуудыс ойлгоогүй газартаа колхозно агрономуудыс, хабладуулаха, МТС-эй главна агрономыс хабладуулаха хэрэгтэй. Хэрбээ асуудалай бүри орёо бэрхэтэй байгаа хаань, обьластной центрһээ мэдэхэ шадаха хүнүүдһээ асууха, дүршэлтэй хүдэлмэрилгшэдэ хажуу талаһаа уриха, тингээжэ ажал хэрэгшэ хүсэлдэнь хургэхэ ёһотой. Партийна хүдэлмэрилгшэдэ хадаа урдаа байһан уг зорилго туйлахын тула үсэл нэтэрүү байха ёһотой, хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ һаад хэжэ байһан бүхы юмыс зайлуулаха бригада, колхоз бүхэний хүдэлмэринэ хайжаруулаха, колхозуудта ургасе, малажалай ашаг шэмэе дээшлүүлэхэ ябалда туйлахын тулада хатуу зориг гаргаха ёһотой. МТС-эй зононуудта партин райкомуудай секретарьнуудтай гол зорилгоним нимэ юм.

Тимһээ канцеляринуудта болон кабинэүүдтэ сагаа багаар үнгэргэхэ, хүнүүдтэй дунда ехээр хүдэлмэрилхэ, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудтай партийна эхнэ организацинуудыс бүхы хэмжээгээр бэхжүүлэхэ, практическа асуудалуудыс шидхэхэдэнь тэдэндэ туһалха, үргэн нийтын дунда политическэ хүдэлмэрин ябуулха хэрэгтэй.

Партин хүдөөгэй райкомуудай хүдэлмэрини шендэхи табигдаһантай дашарамдан райкомой нэгдэхэ секретарины үүргэшыс хубилһан, тэрэний уялганууд ехэ болоһон байна. Гэбэшье, райкомуудай зарим нэгдэхэ секретарьнууд энэниие ойлгоногүй. Тэдээр хадаа МТС-үүдэй зоно бүхэний колхозуудта хүдэлмэрилхын тулада партин райкомуудай секретарьнууд мүнөө бии хадань хүдөө ажахыс хүтэлбэрилгэдэ нэгдэхэ секретарьнуудтай үүргэ бага болоо гэжэ тоолоно.

Хэрбээ райкомой нэгдэхэ секретарины МТС-үүд болон колхозуудтай ажал-ябуулгада «оролсохо» дуратай байгаа хаань, райкомой тимэ секретарьһаа хайн юмыс хүлэһэнэй дамы шууу. МТС-үүдтэй ба колхозуудтай хэрэгтэй түлөө райкомой нэгдэхэ секретариныныс, мүн райисполкомой түрүүлэгшыншье үүргэ хэмжээлэшгүй хээр ургана. Тэрэ секретарь хадаа харюусалһаа зайсаха, колхоз, совхоз ба МТС бүхэниие хүтэлбэрилгөө зайсаха ёһотой.

Центральна Комитэтэ мэдэжэ болоһоной ёһоор, МТС-үүдэй зонан колхозуудта хүдэлмэрилжэ томилгодоһон партийна хүдэлмэрилгшэд хаань байрлаха юм—районной центртэ гү, али МТС-тэ гү гэһэн арасалдаанууд зарим райкомуудта болоно. Хэндэшье хэрэгтэй эдэ хөөрлөөнүүдэ зоогсохо хэрэгтэй. Хүнүүдэй хүдэлмэрилжэ байһан газарта, байрлаха ёһотойн ойлгогдосогүй гэшье аал? МТС-үүдэй зонан колхозуудыс хангахын тулада томилгодоһон бүхы хүдэлмэрилгшэд МТС-үүдтэй территория дээрэ байрлаха ёһотойн арасалтаагүй. Хэрбээ мүнөө дээрэ тимэ арга боломжын үтэ һаа, тэлэһэнь энэ МТС-тэ ойрын тосхондо байрлуулха хэрэгтэй.

Партин райком хадаа үргэн нийтын дунда политическэ хүдэлмэрин эмхидхэлхын тоо шухала центро мүн. Партин райкомой ажал-ябуулгын дүнгүүд хадаа райкомһоо гаргагдаһан саарһануудтай тоогоор бэшэ, тэдэний үнгэргэһэн зүблөөнүүд болон заседанинуудтай тоогоор бэшэ, харин партин табигдан зорилгонуудыс бөлүүлхын түлөө тэмэслэхэ тэрэний хэр эргээр толгойлоһонь, энэ тэмэслэхэ ямар дүнгүүдэ үгэһөөрнэ толорхойлогдохо ёһотой. Үргэн нийтын дунда ябуулагдадаг райкомой политическэ хүдэлмэрини амжалтанууд районной колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудтай экономическэ показателнуудаар толорхойлогдохо байна.

Мүнөө үедэ хүдөөгэй районуудта партин гурбан миллион шаху гэшүүд ба кандалууд хүдэлмэринэ. Партийна хүснүүд дивидендэ ямарлар хубаарилһан табигдаһай? Хүдөөгэй районуудта коммунистуудтай нинтэ тоогой 30 проценттэ районно организацинуудтай эхнэ зурагануудта, 20 проценттэ — промышленна предприянуудта, оройдоо 31 проценттэ — колхозуудта, 8 проценттэ — МТС-үүдтэ, 4,3 проценттэ совхозуудта хүдэлмэрилнэ. Колхозно үйлдэбэрини шухала халбары болохо малажалда коммунистууд-колхознигуудтай оройдоо 18,7 проценттэ хүдэлмэрилнэ.

Олон райкомууд колхознигуудыс партида абаха асуудалыс бүри эрхилнэгүй. Гүһүлэй жэлүүдтэй туршада КПСС-тэ абалгыс хизаарлагын политикка партини бөлүүлжэ байһанни мэлэжэ, гэбэшье, энэ хадаа түрүү колхознигуудыс партида абалгыс бүри зоогсохо гэһэн ябалда бэшэ ха юм. Гэхтэй хамта, үнгэргэжэ жэлдэ партида оройдоо 16.620 колхознигууд абтаһан байна. Гэхэ зуура, колхозуудай эхнэ парторганизаацинуудай дүрбөнэй гурбан хубинь, хүдөөгэй 585 райкомууд 1953 оной бүхы турша соо нэгшье колхознигыс партида абаагүй. Энэ дутагдалыс усалхаха хэрэгтэй.

Хүдөөд партино-политическэ хүдэлмэрини хэмжээс дээшлүүлхын тулада, ЦК-гэй сентябрьса Пленумэй заабанай ёһоор, партийна ба советскэ хүтэлбэрини районно звеногой кадрнуудыс бэхжүүлжэ тон шухала удхашанартай. Энэ талаар үшөөл бага юмыс хэгдэхэ гэжэ гэмшэлтэйгээр тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Олон обьластнуудта хүдөөгэй райкомууд болон райисполкомуудта үсөөһэн хүдэлмэрилгшэд өлдхэлгэнхэй. Жэшээлэхэдэ, Московско обком хүдөөгэй районуудтай партийна ба советскэ хүтэлбэринэ бэхжүүлгэдэ оройдоо гурбан хүнине эльгээгэдэ зоогсошо, тинхэдэ КПСС-эй Ленинградска обком нэгшье хүнине эльгээгээгүй.

Хэдэ хэдэн шарнуудта обьластной центраүүдһээ районуудта тимшээ эрхим бэшэ хүдэлмэрилгшэд өлдхэлгэһэн байна. Үнгэргэжэ жэлдэ Молдавска ССР-тэ округууд усалдаһанай байгаа, энэнтэй дашарамдан партийна ба советскэ 400 шахуу хүтэлбэрилхыс хүдэлмэрилгшэд сүлөөрөө һэн. Молдавын Компартини Центральна Комитет районуудтай партийна ба советскэ хүтэлбэринэ бэхжүүлхын тулада хайн хүдэлмэрилгшэдэ шөлэхэ дүүрэн арга боломжотой байгаа. Тэдэ энэниие хээгүй. Округжомуудтай секретарьнууд, окрисполкомуудтай түрүүлэгшынэр, тэдэний оролгоһонор байһан хүнүүд сооһоо хөншье хүтэлбэрилхыс хүдэлмэрилгшэ район эльгээгээгүй.

Гэгдэһэн районуудта партийна ба советскэ кадрнуудыс бэхжүүлгэ илангаа шухала болоод байна. Эдэ районуудта эльгээхын тула обьластной, хизаарнуудтай болон республиканска организацинуудтай ёһотой эрхим хүдэлмэрилгшэдэ шөлэн олохо хэрэгтэй.

МТС-үүд болон колхозуудта хүдэлмэрилхын тулада хэдэ шэнээн кадрнуудтай эльгээгдэһэн тухай бид өлдхэлэйнгээ эхиндэ хэлэхэ һэм. Тэдэ МТС-үүд болон колхозуудтай кадрнуудыс бэхжүүлэхэ зам тээрэ зүбхэн эхнэ табиглаа. Түрүүшын лэ алхамууд кэсдэ.

Зарим обкомууд колхозуудта, машинно-тракторна станцинуудта эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээгдэһэн байна.

Колхозууд болон МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс хайшаан дуралдаһан организацинуудтай хүтэлбэрилгшэд бөөрөө харюусалга тогтоохо хэрэгтэй. Гаргагдаһан алдунуудыс түргэиөөр заһаха хэрэгтэй байһанни ойлгосотой.

МТС-үүдтэ механизаторска саг үргэлжын кадрнуудыс байгуулаха хадаа машинно-тракторна станцинуудтай хүдэлмэринэ нэгэниие мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн. Олон районуудта энэ хүдэлмэринэ болоһон мүн.

МТС-үүдтэ эльгээгдэхэ кадрнуудыс шөлэн ололгодо ёһо гэдэгээр хандаа, энэ хүдэлмэринэ хэтэрхэй ехээр унжагайруулаа. Хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ болоһон, предпрятинууд дээрэ нэрэе гуталһан хүдэлмэрилгшэд зарим шарнуудта эльгээ